

Slovenski citrar

Citrarsko društvo Slovenije, Kajuhoва pot 11, 1240 Kamnik, www.citre-drustvo.si

junij 2010, leto 11, številka 1 (20)

SKUPAJ ZMOREMO VSE

Moram odkrito priznati, da sem se k pisanju tokratnega uvodnika in ostalih člankov kar težko spravil. Pa ne zato, ker ne bi imel o čem pisati, temveč, ker so mi vsa ta dogajanja okrog tekmovanj, festivala in vsakodnevnih obveznosti vzela kar precej energije.

Mogoče tudi zaradi tega letošnja prva številka Slovenskega Citrarja izhaja malo pozneje. Je pa zato toliko bolj polna, tudi po zaslugi moje sodelavke, sourednice časopisa, ki se poleg vseh svojih obveznosti pošteno trudi, da pridobi čim večje število dopisnikov. Sicer pa je to že 20. številka Slovenskega citrarja in kot se za takšno okroglo številko spodobi, je res polna raznih prispevkov o citrarkah in citrarjih, nastopih, druženjih, prireditvah itd.

Naj kar na tem mestu omenim, da smo imeli 6. marca na Glasbeni šoli Ljubljana Moste – Polje dve pomembni prireditvi: Študijsko skupino za učitelje citer in Zbor članov Citrarskega društva Slovenije. Prisotnih nas je bilo 24 članov društva, pogovarjali pa smo se o standardnih temah, tako npr. o pouku citer na srednji stopnji, minu-

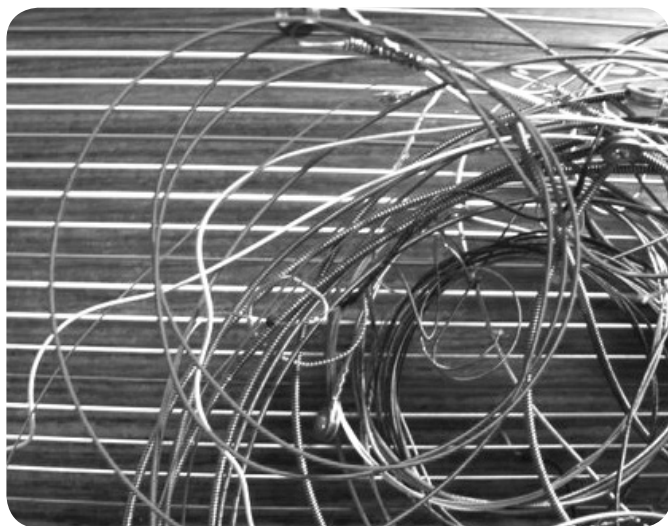
lem 11. državnem tekmovanju, pripravah na mednarodno tekmovanje, določili smo tudi Odbor za organizacijo 12. tekmovanja, ki bo v prihodnjem letu namenjeno komornim skupinam. Predsednica odbora je Irena Zdolšek, člani pa smo Helena Hartman, Franja Kočnik, Doroteja Dolšak in Peter Napret. Kot vse kaže, v naslednjem šolskem letu s citrami še ne bomo prišli v TEMSIG-ov sistem tekmovanj, zato bo tekmovanje spet v polni organizaciji CDS. Razpis bo, tako kot doslej, objavljen na naši spletni strani, poslan pa bo tudi na e-naslove glasbenih šol in učiteljev citer.

Na zboru članov smo sklenili, da članarine (10 €) za letos še ne bomo povišali, seveda pa vljudno prosimo, da jo sami nakažete na naš transakcijski račun: SI56 9067 2000 0448 007. V naslednjem koledarskem letu bo članarina višja (15 €).

Pri ljubiteljski citrarki, ki precej vestno spremlja citrarsko življenje pri nas, naj si sposodim sledečo misel: »Za dobro vseh sedanjih in bodočih citrarjev, predvsem pa razvoj citrarstva, bomo morali vsi stopiti iz svojih okvirov in omejitev, znati sprejeti pohvale in predvsem kritike ter pripombe jemati v želji po izboljšanju, pa naj si bo to v tehniki in načinu igranju, predstavljanju inštrumenta in njegovih razsežnosti ali v organizaciji različnih dogodkov. Vsak namreč zmore nekaj, skupaj pa zmoremo vse!«

Modre besede – udejanjajmo jih!

Peter Napret,
predsednik CDS

VELIK USPEH V NEMČIJI

Od 26. do 28. marca 2010 je v Münchnu potekal mednarodni festival Zither 8. Slovenski citrarji so, če sem iskren, predvsem citrarke, dale pomemben prispevek. Na festivalu so sodelovale vse naše diplomantke in študentke citer, sodelovali pa so tudi udeleženci citrarske delavnice (Zither Workshop, 28 udeležencev iz štirih držav), katere slovenski del (Špela Schmid, Izidor Tojniko, Monika Rožej, Urša Matjašec, Vesna Videmšek) je vodila profesorica Irena Zdolšek.

TEKMOVANJE

Najbolj opazne so bile naše citrarke na 4. mednarodnem citrarskem tekmovanju »Ernst Volkmann-Preiss«, ki je potekalo en teden pred samim festivalom in je del tega, saj nagrajenci vedno nastopijo na posebnem koncertu ob zaključku. Tekmovanje se imenuje po lani preminulem izdelovalcu citer Ernstu Volkmanu iz Ingolstadta v Nemčiji in je edino mednarodno tekmovanje za citre, ki se po svoji zasnovi in zahtevnih propozicijah zgleduje po velikih tekmovanjih za violino in klavir.

V kategoriji starejših (od 18 do 32 let) je sploh zahtevno, saj je zastavljeno v dveh etapah. Udeleženci morajo pripraviti ves program, čeprav ima le kakšna polovica možnost, da se prebijejo v drugo etapo. V prvi etapi, ki je potekala v petek, 19. marca, so tekmovalci igrali 15 minut. V okviru tega programa je bila tudi obvezna skladba sodobnega nemškega skladatelja Enjotta Schneiderja (*1950) Bruegheliana: Preludio e Saltarello. Gre za zahtevno skladbo, polno zanimivih zvočnih efektov (tremolo v levi roki, cluster na prostih strunah, udarci po instru-

mentu, udarci z nogo ob tla itd.), ki pa je za sodobno delo dokaj poslušljivo in je bila prav zanimiva za poslušanje. Za prvo etapo je bilo v programu prijavljenih 15 tekmovalcev, med njimi tudi štiri Slovenke (Tinka Budič, Doroteja Dolšak, Neli Zidar Kos in Janja Brlec).

Dva od prijavljenih sta odpovedala tik pred tekmovanjem, izmed naših tudi Doroteja Dolšak zaradi zdravstvenih razlogov. Tako je v prvi etapi nastopilo le trinajst tekmovalcev. V drugo etapo, ki se je odvijala naslednji dan, se je uvrstilo šest citrarjev, med njimi tudi vse tri naše (Tinka, Neli in Janja), kar je lep uspeh za Neli, ki je v prvem letniku citrarskega študija v Münchnu. V drugi etapi so tekmovalci morali odigrati 30 minutni program, priredbe del pred letom 1750 in sodobno glasbo, pisano prav za citre. Kljub prostemu izboru programa in možnemu igranju po notah, pol ure igranja pred komisijo in publiko v mali koncertni dvorani Gasteiga ni bilo čisto preprosto. Ocenjevali smo profesorji: Fredrik Schwenk, Harald Oberlechner, Reinhilde Gamper, Georg Glasl in Peter Napret. Komisija je kar nekaj časa pretehtavala možne ocene in nagrade, čeprav je šlo na koncu brez posebnih zapletov. Prvič v zgodovini tekmovanja je bila podeljena prva nagrada. Tokrat sta bili podeljeni kar dve! Prejela sta ju Johannes Rohrer iz avstrijskega Gradca ter naša Janja Brlec. Druga nagrada ni bila podeljena, tretja pa je šla v roke Tinki Budič.

Tudi tretji dan tekmovanja, ko so tekmovali mlajši od 18 let, so ponovno blestele naše citrarke. Med enajstimi prijavljenimi v tej kategoriji je bilo kar pet Slovenk: Tanja Lončar, Monika Rožej, Špela Schmid, Urša Matjašec ter Karmen Zidar Kos. Njihova minutaža je bila 15 minut, poleg skladb po prostem izboru je bila obvezna stara glasba ter sodobna skladba avtorice Helge Pogatschar (*1966): Moonwalker. Ta atonalna skladba je bila za to starostno stopnjo prezahtevna in marsikdo ji ni bil kos. Zanimiva izkušnja za vse udeležence in njihove mentorje je bilo igranje z zvočnim posnetkom. V komisiji so bili tokrat profesorji: Fredrik Schwenk, Sabine Huber, Isolde Jordan, Georg Glasl in Irena Zdolšek. V tej kategoriji »Nachwuchsförderpreis« je že vse od prvega tekmovanja leta 2003 predvidena le ena nagrada. Ker je običajno konkurenca kar huda, podelijo več prvih nagrad ali še kakšno posebno nagrado.

Tanja Lončar, Foto: P. Napret

Mihaela Komočar, Franja Kočnik, Neli Zidar Kos, Doroteja Dolšak, Tinka Budič, Janja Brlec, Foto: P. Napret

Po besedah predsedujočega profesorja Schwenka je bilo kar nekaj citrark kandidatka za nagrado, skoraj vse so pokazale izjemen nivo igranja, zato so tokrat vsem na priznanje napisali nekaj besed pohvale. Tisto najzlahtnejše priznanje, na katerem piše »Preisträgerin – nagrajenka«, je zopet romalo v slovenske roke k Tanji Lončar iz Velenja. Res izjemen uspeh! Čestitke vsem, še posebej nagrajenkam!

FESTIVAL ZITHER 8

Avtor tega zapisa nisem bil na vseh prireditvah festivala, zato ne morem o vsem pisati. Žal mi je, da ni prišlo v München še več Slovencev. Mislim, da bi bilo izredno poučno, če bi nekaterim koncertom prisluhnili vsi slovenski učitelji citer. Človek si resnično razširi obzorje. Menda se je v dobrih dveh dneh zvrstilo kar 15 različnih koncertov. Skoraj na vseh so sodelovale tudi slovenske citrarke, na nastopu študentov iz Gradca tudi Mateja Avšič. Posebej odmeven je bil koncert z naslovom »Od tišine gora do modrine morja«, na katerem so Franja Kočnik, Doroteja Dolšak, Tinka Budič, Neli Zidar Kos, in Janja Brlec izvajale slovensko glasbo za citre. Navdušena publika je poslušala priredbe za citrarski kvartet, solo skladbe Žige Staniča in Janeza Dovča ter duo pevke Mihaele Komočar in Tinke Budič.

Marsikdo mi je dejal, da je na našem koncertu najbolj užival. Bojda je bil zelo dober koncert citrarskega orkestra München-Pasing pod vodstvom Roberta Poppa. Izvajali so priredbe del Schuberta, Bernsteina in Griega - žal ga nisem uspel poslušati. Za bolj tradicionalno naravnane citrarje bi bil gotovo zanimiv nastop virtuozna Christoph Schwarzerja, učenca Rudija Knabla. Nastopil je s klasičnimi deli Antona Stelzla, Franza Heinriha, Fritza Mühlhölzla ter

Rudija Knabla. Zanimiv je bil cikel nastopov »Zither moves«, na katerem so nastopili slušatelji citrarske delavnice s skladbo A la Zither-Carte mlade komponistke Manuele Kerer ter slovenski del delavnice z Zdravljico in Venčkom pivskih v Plahutnikovi priredbi. Njihova mentorica Irena Zdošek je v sklopu krajših koncertov profesionalcev in nekdanjih nagrajencev zaigrala dela s svoje zgoščenke (Dowland, Kiesewetter, Logi), pa koncert temperamentne citrarke Rosalyn Sabo, hrvaško madžarskega porekla z njeno skupino in programom južnoameriških, balkanskih in madžarskih viž, pa koncert Tria Gamper - Hurt - Mallaun, kjer so citre postale tolkalo ...

Sam sem bil posebej navdušen nad nedeljskim dopoldanskim koncertom stare glasbe v Nemškem nacionalnem muzeju, kjer je ob branju meni žal nerazumljive literature bilo moč slišati odlično izvedena dela starih mojstrov, zaigrana na posebnih baročnih citrah sodobne izdelave, ob muziciranju baročne violine, kontratenorista (moški, ki poje s falzetom) in sopranistke. Na tem koncertu je Tinka Budič odlično izvedla tri stavke iz Sonate št. 36 v d-molu Silviusa Leopolda Weissa na Cetri novi, altovskih baročnih citrah Klemensa Kleitcha.

Na veliki razstavi not, citer, miz in podobnega, smo imeli tudi Slovenci svoj prostor. Na mizi, ki jo je krasila slovenska zastavica, smo obiskovalcem za dobrodošlico ponudili kos slovenske orehove potice (darilo moje mame Ide), sicer pa so si mnogi z zanimanjem ogledovali naše citrarske CD plošče, notne izdaje ter primerek citer iz delavnice Holcman. Spraševali so, kaj počnemo z našo mladino, da tako dobro igra na citre.

Dva vikenda, ki sem ju preživel v Münchnu, me je resnično navdajal ponos. Upam, da bodo naše mlade citrarke, ki očitno spadajo med najboljše iz svoje generacije, nekaj tega razgibanega citrarskega dogajanja nekoč prenesle tudi v Slovenijo ter da nam bo dejstvo, da so naše citrarke tako uspešne na mednarodnem prizorišču, koristilo tudi pri prepričevanju pristojnih v Sloveniji, da bi se citre lahko tudi pri nas poučevale na srednji šoli in akademiji.

Peter Napret

REZULTATI 11. DRŽAVNEGA TEKMOVANJA SLOVENSkih CITRARJEV – CITRE SOLO

Žalec, 6. februar 2010, dvorana Glasbene šole Rista Savina Žalec

1. A kategorija (do 10 let)

EMA AGNIČ , GŠ Brežice J. Levičar	94 % srebro
EVA BRAČUN , GŠ Brežice A. Veršec, M. Količ	93,66 % srebro
HANA FRANKO , Lož K. Lovko	91,33 % srebro
BRINA GABROVEC , GŠ Risto Savin Žalec, I. Glušič	96 % zlato
MAJA ROTOVNIK , GŠ Fran Korun Koželjski Velenje, P. Napret	86 % bron
GAŠPER VIDMAR , Boštanj J. Levičar	93 % srebro
VANESSA VREČIČ , GŠ RS Žalec I. Glušič	98,66 % zlato

1. B kategorija (11 in 12 let)

ANAMARIJA AGNIČ , GŠ Brežice J. Levičar	92,33 % srebro
KAJA CARLI , GŠ Idrija T. Ličar Močnik	89 % bron
ZALA HRASTNIK , GŠ Šentjur R. Javšovec	96 % zlato
MANCA KNEZ , Laško P. Napret	93 % srebro
ALEKSANDRA KUNSTEK , GŠ Rogaška Slatina, H. Hartman	97 % zlato
TEREZIJA RUPNIK , GŠ Idrija T. Ličar Močnik	88,33 % bron
IZIDOR TOJNKO , GŠ Rogaška Slatina, H. Hartman	99 % zlato
DITKA ZALOŽNIK , GŠ Slovenska Bistrica, I. Zdolšek	93 % srebro
VERONIKA ŽORŽ , Dornberk K. Lovko	94 % srebro

2. kategorija (13 in 14 let)

ANJA DRSTVENŠEK , GŠ Sevnica J. Levičar	94 % srebro
BARBARA KOBULA , GŠ Rogaška Slatina, H. Hartman	89 % bron

PETRA KOKOTEC , GŠ Kamnik T. Plahutnik	88,66 % bron
TAJDA KRAJNC , GŠ Šentjur R. Javšovec	95 % zlato
SUZANA POLJANEC , GŠ Idrija T. Ličar Močnik	88 % bron
ŠPELA SCHMID , GŠ Rogaška Slatina, H. Hartman	94 % srebro
TAMARA TURŠIČ , GŠ Jesenice U. Praprotnik Zupan	85 % bron
MAJA VRABEC , GŠ Kamnik T. Plahutnik	89 % bron

3. kategorija (15, 16, 17 in 18 let)

KLARA GRUDEN , GŠ Grosuplje C. Galič	85 % bron
KARMEN ZIDAR KOS , Žalec P. Napret	98 % zlato
KATJA LEBEN , GŠ Zavod sv. Stanislava, F. Kočnik	89 % bron
TANJA LONČAR , Velenje P. Napret	95,33 % zlato
MONIKA ROŽEJ , Dol pri Hrastniku P. Napret	96 % zlato

4. kategorija (nad 18 let)

NELI ZIDAR KOS , Visoka šola za glasbo München, G. Glasl	99 % zlato
DUŠKA STOPAR , Boštanj P. Napret	94 % srebro

Podeljevanje priznanj, Foto: A. Nagode

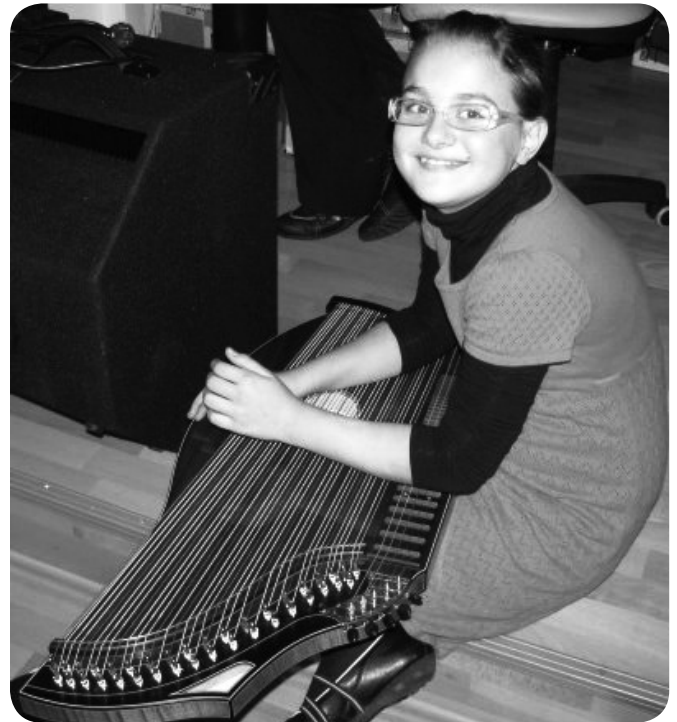
REGIJSKIMA TEKMOVANJEMA CITRARJEV OB ROB

Po nekajletnem premoru sem spet malo bolj zakorakala v citrarske vode, zato mi je bilo še posebej v veselje in zanimivo poslušati obe regijski tekmovanji naših citrarjev. Priznati moram, da ko si takole malo odsoten in potem ko zopet aktivno vstopiš, je več kot očitno, da kvaliteta in zahtevnost igranja na ta instrument rasteta.

Zato bi rada čestitala vsem tekmovalcem in vsem mentorjem. Naj si sposodim besede našega ravnatelja Dragutina Križanića, s katerimi je pospremil naše brežiške tekmovalce na tekmovanje: "Vsi, ki boste zaigrali na tekmovanju, ste že zmagovalci. Zmagovalci zaradi vsega truda, ki ste ga vložili v teh pripravah, zmagovalci zaradi lepih trenutkov, ki ste jih pripravili poslušalcem, zmagovalci, ker ste premagali sami sebe, svojo tremo."

Razveseljivo je, da je za imeni tekmovalcev zapisanih vedno več različnih mentorjev, da dozorevajo novi, mladi mentorji z novim zagonom in svežino.

Ob pregledu obeh programskih listov predtekmovanj sem se spraševala, le kako se bo obneslo z dvema različnima komisijama. Ko sem preposlušala igranje vseh tekmovalcev in pregledala rezultate, je bila moja prva misel, da sta komisiji, čeprav različni, zelo usklajeno ocenjevali. Všeč mi je bilo, da sta bili komisiji naši, domači, saj že imamo nekaj diplomantk in je

Veronika Žorž Čaka na svoj nastop na Jesenicah, Foto: P. Napret

prav, da si nabirajo izkušnje in uporabijo svoje znanje. Vsi vemo, da ocenjevanje glasbe ni lahko delo in včasih precej nevhvaležno. Zato je čisto normalno, da z ocenami nikoli nismo vsi zadovoljni. To pač moramo vzeti v zakup. Iskreno upam, da je vsak član ocenjeval tako, kot je slišal, skladno s svojimi merili dojemanja glasbe. Priznanje tudi vsem članom obeh komisij za njihovo pošteno opravljeno naporno delo.

Seveda pa ne smemo pozabiti na glavnega organizatorja vseh treh tekmovanj (obeh regijskih in tudi državnega), Petra Napreta, ki je moral poleg vseh skrbi in organizacije, poslušati še marsikatero pripombo in kritiko. Zaradi čustvene vpletenosti je delno razumljivo, vendar verjamem, da ob vsem delu zanj naporno. Pa naj mu tu izrečem priznanje in zahvalo za vse njegovo delo in trud. Vse aktivne vloge na tekmovanju so naporene in odgovorne, pa naj bo to vloga organizatorja, tekmovalca, mentorja ali člana komisije. Mislim, da se je g. Peter Napret zelo dobro izkazal v vlogi organizatorja.

Mateja Količ,
Glasbena šola Brežice

Nastop Anje Drstvenšek v Radljah, Foto: P. Napret

IZZVENELE SO ...

vse strune in melodije v okviru 11. tekmovanja slovenskih citrarjev, ki ga je organiziralo Citrarsko društvo Slovenije v sodelovanju s tremi glasbenimi šolami, kjer sta potekala dva predizbora (Radlje ob Dravi in Jesenice) ter finalno tekmovanje (GŠ Risto Savin, Žalec). Nekaterim vse v pravilnem zaporedju, drugim se je kakšna struna oglasila prehitro, preglasno, prepozno ali se nikakor ni hotela ravno takrat, ko bi se morala, pa čeprav se na tistem mestu to še ni zgodilo (ne pred in ne po tekmovanju).

Je že tako, da tekmovati pomeni preizkusiti svoje sposobnosti, pomeriti se z drugimi in na koncu biti pripravljen na uspeh in poraz hkrati, predvsem zaradi pričakovanj, želja in ne nazadnje tudi upanja in dela, ki je bilo vloženo.

Naj bo še tako klišejsko, vsak, prav vsak, ki je zbral voljo, željo, pogum ali bil izbran, da nastopi na tekmovanju, si zasluži pohvale in čestitke. Utopija je pričakovati, da bodo vsi z doseženim rezultatom zadovoljni, spomnijo pa naj se svojih občutkov takoj po tem, ko so stopili z odra, ko so odigrali vse skladbe in še ni bilo znano mnenje ocenjevalk. Ste/so bili zadovoljni?

Potem je namen dosežen; verjamem pa, da bi

bilo mnogo več razumevanja, če bi tekmovalci ali pa mentorji slišali tudi mnenje komisije, kaj jim je bilo všeč in kje so pomanjkljivosti. Kaj je bilo tisto, kar jim je bilo bolj/manj pomembno, predvsem pri "mejnih ocenah", kjer vprašanje, zakaj ne točka manj ali več pač ne izostane. Žal živimo v svetu, ki je vedno bolj tekmovalno usmerjen.

Ozavestiti je potrebno dejstvo, da glasba ni merljiva količina kot so čas, višina, masa in kar je še drugih fizikalnih merskih enot. Sliši se preprosto in se s tem načeloma strinja vsak, vse dokler ni tudi sam del zgodbe, naj si bo kot tekmovalec ali tudi kot mentor. Od prvih je sicer takšno razumevanje malce težje pričakovati, ker največkrat poznajo samo svoj del poti, zato pa to vlogo prevzamejo slednji, ki poznajo vsaj zgodbe ostalih učencev; poznavanje razvoja citrarstva pa daje nove okvire; ne dolgo nazaj se je o takšni poti in kvaliteti lahko le sanjalo in tiho želelo.

Vsak razvoj pa s seboj nosi vzpone, padce in vihrava obdobja – kolikokrat otrok pade, preden se stabilno postavi na obe nogi?

Duška Stopar

KONCERT NAGRAJENCEV 11. DRŽAVNEGA TEKMOVANJA

Na slovenski kulturni praznik, 8. 2. 2010, so se v veliki dvorani Konservatorija za balet in glasbo v Ljubljani predstavili letošnji najuspešnejši mladi citrarji. Spokojno belino hladnega zimskega dne so s svojo toplino obarvale koncertne citre in srčnost mladih izvajalcev.

Pod prsti najmlajših so nas zaslanjane strune najprej popeljale naravnost v renesančno grajsko plesno dvorano k skladatelju Johnu Dowlandu, nato so sanjarile in poplesovale v baročni glasbi, razigrano odzvanjale in klepetale v Madžarskem plesu (W. O. Mickschreiber), nas osvajale in uživale v delih sodobnih skladateljev ter nas

Poslušalci v veliki dvorani Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana, Foto: A. Nagode

Izidor Tojnko, Foto: A. Nagode

naposled z vso imenitnostjo, občutljivostjo in čisto zvočno sliko osvojile v Fantaziji Silviusa Leopolda Weisa pod prsti citrarke Neli Zidar Kos. Da rade potujejo, zvenijo pa na Slovenskem, so nas prepričevale v priredbah narodnih pesmi avtorjev Tomaža Plahutnika in Petra Napreta. Njihovega čarobnega zvočnega popotovanja ne bi bilo brez devetih zvestih mladih izvajalk, zato so se jim strune s hvaležnostjo poklonile z

Neli Zidar Kos, Foto: A. Nagode

Valčkom zanjo, skladatelja Janeza Dovča. Poklon je veljal tudi mlademu citrarju Izidorju Tojniku iz Rogaške Slatine, ki nas je prvi očaral s flageoletnimi toni (Giuliani, Elfenlied).

Mladi izvajalci so se tudi tokrat z vsem znanjem zavzeto poglobljali v skladateljevo sporočilo in značilnosti glasbenih obdobij, pri čemer so se zavestno odrekli ceneni všečnosti, ki je pogubna za vsako umetnost. Ta sicer še vedno kraljuje v množičnih medijih, vendar v zahtevnejših skladbah za citre in pri resnem pouku že dolgo nima več kaj iskati, kar dokazuje tudi tokratni izbor skladb. Pesnik France Prešeren bi z zadovoljstvom ugotovil, da je pouk citer v naših glasbenih šolah kvaliteten, saj že najmlajši citrar(ka) »bolj resnico ljubi, kakor hvalo« (Apel in čevljar). To pa je bilo najlepše darilo za Prešernov praznik in dokaz, da naše citranje prehaja v zrelo dobo.

Vsi nagrajenci na odru, Foto: A. Nagode

Ker se mladi citrarji ne obremenjujejo z nacionalnim romanticizmom, ideologijo in drugo navlako (čigavo narodno glasbilo so citre; kdo je naš največji, najbolj znan citrar ipd., ki še vedno zaposluje starejšo publiko), jih od prvih začetkov spoznavajo in osvajajo kot koncertno glasbilo, pri čemer se posvečajo pravilnemu in čistemu igranju ter interpretaciji. Tudi študij citer v tujini je za domače pedagoško delo neprecenljive vrednosti, saj lahko že neuki poslušalec po prvih taktih zasliši in začuti, koliko je citrar pridobil na lepoti tona, tehniki, izrazu ter lahkotnosti podajanja glasbenega dela.

In ko poslušalci zagledamo mladega umetnika, kako prihaja na skoraj prevelik oder, s kar prevelikimi citrami, kako se pred ogromno dvorano, neznanimi obrazi znajde popolnoma sam s strunami, tremo in naprstnikom, se marsikdaj nehote vprašamo: Zakaj? Ni prišel zaradi sebe, čeprav nam v malem srcu prinaša ljubezen in bomo ploskali njemu. Prišel je zaradi citer, da bi nam kaj lepega povedale. Zato!

Ivan Zupan

INTERVJU

V lanskem študijskem letu sta na Visoki šoli za glasbo in teater v Münchnu diplomirali dve naši citrarki, Doroteja Dolšak in Franja Kočnik. Nekaj o njihovi glasbeni poti in razmišljanju o citrarstvu preberite v spodnjem intervjuju.

SC: Kdaj sta se prvič srečali s citrami?

Doroteja Dolšak: V tretjem razredu osnovne šole, takrat sem bila stara 9 let.

Franja Kočnik: S citrami sem se prvič srečala v prvem razredu osnovne šole. Zaradi želje po igranju citer so mi jih prinesli domov. Da jih malo spoznam in presodim, če je to res instrument, ki bi ga rada igrala.

SC: Zakaj sta se začeli učiti ravno citre?

Doroteja Dolšak: To je mamina »krivda«. Če sem odkrita, sem se želela učiti klavir, bila sem že vpisana v glasbeno šolo. Vendar mi je mama predlagala, da bi mogoče poskusila s citrami. Citer takrat še nisem dobro poznala, a ideja mi je bila zanimiva. Verjetno sem razmišljala po načelu: cilj ne izbira sredstev.

Franja Kočnik: Citre sem se začela učiti predvsem zaradi njihove zanimivosti. Prvič sem jih videla na televiziji in na prvi pogled me je najprej, kot otroka, navdušila zunanost, veliko strun, oblika ..., pa seveda zvok in spretnost igranja nekaterih posameznikov, ki me je tudi močno pritegnila. Zame so bile citre nenavaden in nepoznan instrument, ki mi je predstavljal velik izziv

in zaradi tega tudi tolikšno navdušenje.

SC: Pri kom vse sta se učili igrati na citre?

Doroteja Dolšak: Igranja na citre sem se šest let učila pri gospodu Zvonku Podkoritniku, kjer sem igrala na dunajsko uglasitev. Nato je bila štiri leta moja učiteljica profesorica Helena Hartman, odlična pedagoginja, od katere sem se zelo veliko naučila. Močno sem razširila citrarska in na sploh glasbena obzorja. Pri Heleni sem igrala na standardno uglasitev. Potem pa sem pet let študirala na Visoki šoli za glasbo v Münchnu pri docentu Georgu Glaslu, prvo leto kot mlada študentka (gre za nekakšno pripravljano leto pred rednim študijem, op. P. N.).

Franja Kočnik: Najprej sem se učila pri prof. Citi Galič in kasneje še pri prof. Heleni Hartman, ki me je pripravljala na sprejemne izpite na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu. Obe z Dorotejo sva bili pravzaprav sprejeti še na Konservatorij Richard Strauss, v teh letih pa se je konservatorij spojil z Visoko šolo za glasbo in teater.

SC: Na kakšne vrste citer sta že igrali in od katerih izdelovalcev?

Doroteja Dolšak: Najprej sem igrala na šolske diskantne citre Jožeta Holcmana, zatem sem igrala na harfne diskantne citre, od istega izdelovalca. Pred tremi leti sem zbirko dopolnila še z velikim modelom diskantnih citer, izdelovalca Klemensa Kleitscha, ki so me do sedaj najbolj navdušile. Igrala sem še na kvintne, altovske in basovske citre iz družine koncertnih citer in Cetra nova (citre namenjene predvsem starodobni glasbi). Obiskala sem tudi tečaj za raffele.

Franja Kočnik: Preizkusila sem že več vrst citer: kvintne, altovske, basovske in harfne, največ pa igram na svoje diskantne citre od Kleitscha. Najprej sem igrala na šolske citre od J. Holcmana, potem na koncertne od Novaka, s pričetkom študija pa na diskantne citre K. Kleitscha. Igrala sem še na citre od drugih izdelovalcev (Hartwig, Volkmann, Wünsche, Ziegler, R. Hermann). Bili smo tudi v citrarskem muzeju v Ingolstattu, kjer smo lahko preizkusili še mnoge druge.

Franja Kočnik

SC: Kateri je bil tvoj oz. vajin najpomembnejši nastop?

Doroteja Dolšak: Zame je vsak nastop pomemben, naj bo pred domačo ali tujo publiko, če igram dvesto poslušalcem ali pa samo svojemu fantu. Glasba je tista, ki jo posredujem in vedno poskušam dati vse od sebe, da osrečim poslušalce in sebe. Kar ne pomeni, da nimam treme - vedno jo imam!

Franja Kočnik: Med najpomembnejše nastope bi seveda uvrstila svoj diplomski nastop. Zelo pomembna zame sta bila tudi preddiplomski nastop in nastop na mednarodnem tekmovanju v Münchnu, na katerih sem po svojem mnenju lahko najbolje izrazila svoje občutke preko glasbe in se zaradi tega tudi zelo dobro počutila na odru.

Doroteja Dolšak

SC: Na katerih festivalih, seminarjih, tekmovanjih in drugih citrarskih prireditvah sta že sodelovali?

Doroteja Dolšak: V petnajstih letih igranja na citre se je zvrstilo ogromno teh prireditev, v Sloveniji in drugod, kot so npr.: festival Prešmentane citre, mednarodni citrarski festivali Zither 5, 6, 7 in 8, festival Europa musicale, državna citrarska tekmovanja, mednarodno citrarsko tekmovanje Ernst-Volkman-Preis, vsakoletni poletni citrarski seminarji pri nas, na katerih zadnji dve leti tudi poučujem, srečanje citrarjev na Kopitniku itd. Vse prireditve so prinesle nešteto izkušenj, dobrih in slabih, novih poznanstev in sodelovanja.

Franja Kočnik: Sodelovala sem na mednarodnih citrarskih festivalih v Münchnu (npr. Zither 7 in 8), tam sem se pred dvema letoma tudi udeležila mednarodnega citrarskega tekmovanja, mednarodni festival v Finsterau-u, kjer sem kot edina Slovenka zastopala Slovenijo, potem so tukaj še državna citrarska tekmovanja v Grižah, katerih sem se udeležila trikrat, sodelujem tudi na seminarju v Celju, kjer poučujem individualno in v komornih skupinah.

SC: Katero zvrst glasbe najraje igrata na citrah?

Doroteja Dolšak: Ni zvrsti, ki bi jo posebno rada igrala. V vsaki zvrsti najdem skladbe, ki so mi všeč, naj bo to moderna, starodobna ali ljudska glasba. Na svojih koncertih vedno poskušam zaigrati kar se da različne zvrsti glasbe, saj lahko tako publiko sporočim, da je na citre možno zaigrati marsikaj.

Franja Kočnik: Najraje igram staro glasbo, različne jazzovske skladbe, zelo všeč mi je tudi glasba modernih komponistov.

SC: Kakšno se vama zdi stanje citrarstva v Sloveniji?

Doroteja Dolšak: Citrarstvo je v Sloveniji še v razvoju, kar se tiče glasbe, ki se izvaja, izdelovanja tega instrumenta in večinskega etikefiranja. Vendar se dokaj uspešno razvija, vsaj na nekaterih koncertih Slovenije. Imamo vedno več dobrih učiteljev in tako tudi veliko mladih, uspešnih citrarjev. V zadnjih letih opažam vedno več citrarskih koncertov, tudi z resno glasbo, kar je izredno pomembno za ozaveščanje naše publike. V naših koncertih je citrarstvo v bolj začetni fazi, citre so malo poznane, večinoma le kot ljudski instrument. Vendar mislim, da se vsi citrarji po svojih zmožnostih trudimo, da bi citre povzdignili na nivo k ostalim instrumentom.

Franja Kočnik: Citrarstvo v Sloveniji se mi zdi kar napredno in tudi citrarjev je po mojem mnenju glede na število prebivalcev dokaj veliko. Veliko glasbenih šol že ponuja pouk citer, tudi nekatere nižje glasbene šole bi ga na primer lahko nudile, vendar ga ministrstvo žal ne odobri ali pa ni dovolj interesa s strani šole. Škoda se mi zdi tudi to, da pouka citer še vedno ni v srednjih šolah, kar bi učencem citer po končani nižji glasbeni šoli omogočilo nadaljevanje izobraževanja v Sloveniji. Učenci bi po dodatnih štirih letih pouka citer pridobili ogromno znanja, zadovoljene bi bile njihove želje po kvalitetnem igranju in tudi dilem glede študija bi bilo manj. Dejstvo je, da se je stanje glede poučevanja v

Sloveniji precej spremenilo in da ne potrebujejo več toliko učiteljev kot so jih, ko sem se za študij odločala jaz.

So pa citre inštrument, na katerem lahko izvajamo zelo veliko zvrsti glasbe, lahko igramo solistično ali pa ga kombiniramo z najrazličnejšimi instrumenti. Seveda je ta instrument v Sloveniji še vedno globoko zakoreninjen v ljudski glasbi, vendar pa mislim, da se stanje počasi izboljšuje in da se moramo vsi skupaj še bolj potruditi in prikazati tudi drugo stran citer. To ne pomeni pozabiti na ljudsko glasbo na citrah, pomeni le približati ljudem glasbo, ki jo poznajo izvajano le z uveljavljenimi klasičnimi instrumenti, kot so klavir, violina, kitara in drugi.

SC: Koliko imata sicer izkušenj s poučevanjem citer?

Doroteja Dolšak: Citre sem poučevala med študijem v Münchnu in v zadnjem letniku je bilo potrebno opraviti tudi dva praktična izpita iz poučevanja citer. Kot učiteljica zadnja leta sodelujem na poletnih citrarskih seminarjih v Celju, trenutno pa sem za določen čas zaposlena na glasbenih šolah na Jesenicah in v Radovljici, kjer nadomeščam kolegico, ki je na porodniškem dopustu.

Franja Kočnik: Trenutno imam osem učencev na Glasbeni šoli v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano. S poučevanjem pa sem si pridobila nekaj izkušenj v času študija, nadgrajujem jih s poučevanjem sedanjih učencev.

SC: Se z glasbo ukvarjata še kako drugače, igrata še kakšen drug instrument?

Doroteja Dolšak: Z glasbo se ukvarjam vsak dan in na več načinov, kar je včasih zelo sproščujoče. Nisem omejena le na en instrument. Od 12. leta igram orgle in lani sem se vpisala v Orglarsko šolo v Mariboru, da izpopolnim še svoje orglarsko in liturgično znanje ter vse, kar spada zraven. V župniji Ptujška Gora vodim mešani mladinski pevski zbor Magnificat, s katerim sodelujemo pri nedeljskih mašah in drugih priložnostih, s kitaro pa spremljam še cerkveni otroški zborček. Poleg tega obiskujem tudi pouk solopetja pri prof. Petru Gojkošku.

Franja Kočnik: Ukvarjam se še z vodenjem zborra, poleg citer pa igram še klavir, pričela sem se učiti tudi kitaro.

SC: Kakšno glasbo sicer radi poslušata? Mogoče vaju najljubši glasbenik/ca ...

Doroteja Dolšak: Rada prisluhnem vsaki glasbi,

ki je dobro izvajana, naj bo to resna ali zabavna glasba. Poleg citer mi je med drugim pri srcu še zvok klasične kitare, harfe, zborovsko in solistično petje.

Franja Kočnik: Zvrst glasbe je popolnoma odvisna od razpoloženja. Poslušam vse, razen tehna, hausa itd. Naklonjena sem bolj klasični glasbi, rocku, jazzu, bluesu ...

SC: Hipotetično vprašanje: Če bi imeli to vedetje, kot ga imata sedaj, in bi bili spet stari 15 let, bi se še enkrat odločili za študij citer?

Doroteja Dolšak: Trenutno imam še preveč mešane občutke, tako da me to vprašajte raje čez deset let. Je vsekakor zelo dobra življenjska izkušnja, ki mi je prinesla veliko znanja za naprej.

Franja Kočnik: Verjetno bi se za študij odločila še enkrat, ker sem pridobila zelo različne izkušnje, ne samo na področju igranja citer, ampak življenja samega. Verjetno bi vzporedno delala še en študij, če bi se seveda odločala na podlagi sedanjega vedenja o citrarski sceni v Sloveniji, k(j)er so se razmere, kot sem že prej omenila, od takrat močno spremenile. Spet hipotetično: če bi bil pouk citer tudi v srednjih glasbenih šolah, bi najprej obiskovala to šolo in se šele potem odločila. Mogoče bi mi znanje zadostovalo, mogoče pa je, da bi želela še večji izziv.

SC: Kaj bi po vašem mnenju morali delati v Citrarskem društvu Slovenije, da bi še izboljšali stanje citrarstva pri nas?

Doroteja Dolšak: Če sodimo po številu tistih, ki so sodelovali v Slovenskem citrarskem orkestru, pa tistih, ki so se udeležili državnega tekmovanja ali po številu prijavljenih in tudi zelo uspešnih Slovenkah na letošnjem 4. mednarodnem tekmovanju, smo na dobri poti, se pa seveda da še kaj postoriti za izboljšanje stanja v glasbenem šolstvu, kakovosti igranja in predvsem prodoru citer na koncertne odre.

Franja Kočnik: V CDS bi se morali še naprej truditi, da bi bil pouk citer možen še na drugih nižjih glasbenih šolah, da bi bilo možno osemletno izobraževanje, kot na ostalih glasbilih, in da bi citre prišle tudi v srednje glasbene šole ter tudi na visokošolsko stopnjo.

Menim, da bi se citre lahko primerjale s klasičnimi instrumenti, le ljudem jih moramo približati v tej luči. Vsekakor pa mora CDS iti s časom naprej in dobro sodelovati med seboj.

Spraševal je: Peter Napret

VSE DOBRE STVARI SO TRI; ALI PA TUDI NE?

Citrarski orkester je 10. 10. 2009 doživel svoje tretje nadaljevanje. Tokrat je zaživel v Grižah, skupaj z njihovimi tradicionalnimi Zlatimi citrami, v skupni organizaciji Citrarskega društva Slovenije in Kulturnega društva Svoboda Griže. Najprej so oder ogreli domačini iz Savinjske doline: Karmen in Neli Zidar Kos, Cita Galič, Ubrane Strune in Fani Lapajne. V drugem delu je skupaj igralo 65 citrark in citrarjev in nekaj solistov iz žalske glasbene šole.

Vaje orkestra so potekale na sam dan prireditve; slaba polovica citrarjev (28) je prvič sodelovala v Slovenskem citrarskem orkestru, veseli pa tudi podatek, da jih je 25 sodelovalo na vseh treh vajah.

Med razlogi za udeležbo sta izstopala: «Ideja mi je bila zanimiva,» in pa: «Učitelj/ica mi je rekel, da naj grem.»

Čeprav smo že tretjič igrali enak program, je večina menila, da je bil zanimiv, dovolj dolg in dovolj težak, izstopajo pa tisti, ki citre igrajo že dalj časa in so bili mnenja, da je bil prelahek. Nasprotno so, predvsem tisti s krajšim citrarskim stažem, ocenili, da je bil program preveč zahteven. Ne glede na sam program je prevladovalo mnenje, da je bilo vzdušje sproščeno, vendar smo še vedno vsi uspešno sledili.

Udeleženci so pohvalili spoznavanje drugih citrarjev iz cele Slovenije, predvsem starejši citrarji iz Litije so izpostavili prijetno počutje med mlajšimi učenci glasbenih šol. Veliko pohval je bilo namenjenih tudi dirigentoma Petru Napretu in Citi Galič. Nekaj kritičnik pripomb se je nanašalo le na prostorsko stisko, ker so bile mize ena do druge in tudi med posameznimi vrstami ni bilo ravno veliko prostora; oder žal ni bil zelo velik. Kljub vsemu pa je bilo na koncu dovolj prostora za vse nastopajoče.

Nekateri mlajši udeleženci niso bili najbolj navdušeni nad prehrano, medtem ko je nekatere zmotilo (ne)držanje dolžine dogovorjenih pavz, vendar je vsem težko ugoditi.

Enotni smo si bili v tem, da naj bi orkester nadaljeval s svojim delovanjem, da naj bi se člani

pogosteje sestajali in da naj bi razširili program skladb.

Najpomembnejše je to, da smo bili ob zaključku zadovoljni vsi, nastopajoči in poslušalci v dvorani, ki so to izkazovali z aplavzom po vsaki odigrani skladbi in tako smo vsi doživeli lep sobotni dan oziroma večer.

Zagotovo je prav posebno doživetje igrati skupaj s 60-imi drugimi citrarji in citrarkami, kakšno resnejše delovanje pa zahteva večjo organizacijo in prilagoditev programa udeležencem ali sodelovanje udeležencev, ki lahko sledijo in predhodno zvadijo predviden program.

Temelji so postavljeni, kako visoka bo nadgradnja in ali se bo orkester preoblikoval v zasedbo, ki so bo redno srečevala, pa bo pokazal čas.

Slišati je želje organizatorjev iz Griž, da bi SCO letos jeseni spet gostoval pri njih. Spremljajte internetno stran Citrarskega društva Slovenije, tam bo gotovo objavljeno, kdaj bo, in če bo, SCO spet zazvenel.

Duška Stopar

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK V MÜNCHNU - BREZ CITER NE GRE

V nedeljo, 7. februarja, smo na slovenski misiji v Münchnu v počastitev dneva slovenske kulture priredili kulturni večer. Rdeča nit je bil slovenski, po vojni zamolčani, pesnik France Balantič in slovenske narodne pesmi. V posebno veselje nam je bilo, da smo tokrat prvič v naši družbi gostili gospoda Marka Vrevca, generalnega konzula v Münchnu.

Po skupno zapeti slovenski himni in pozdravnem nagovoru gospoda župnika Marjana Bečana smo poslušali sklop narodnih pesmi, zaigranih na citre. Študentke Janja Brlec, Neli Zidar Kos in Tinka Budič so nam skozi ves večer z zvoki strun slovenskega tradicionalnega, a tudi modernege, glasbila pričarale čudoviti svet slovenske narodne pesmi. Lojze Grojzdek je predstavil življenjsko pot pesnika Franceta Balantiča in njegov pomen za slovensko kulturno dediščino. Po recitaciji Balantičevih pesmi, ki so nam dale za slutiti moč, vizionarskost in metaforičnost tega »pesnika ognja«, je župnijski zbor ob spremljavi

Neli Zidar Kos, Janja Brlec, Tinka Budič, Foto: B. Alič

citer zapel slovenske narodne Kje so tiste stezice, Pleničke je prala in Slomškovo Glejte, že sonce zahaja. Na tem mestu želim izraziti posebno pohvalo vsem sodelujočim, ki so vsebinsko oblikovali kulturni program.

Barbara Alič,
župnijska sodelavka

'MA CITRE, 'MA CITRE, A PLESAT TUD' ZNA?

V soboto, 23. 1. 2010, je potekal enodnevni seminar za starejše citrarje. Tokrat se nas je poleg organizatorja, g. Marjana Marinška, zbralo petnajst udeležencev. Ob pol desetih smo v še ne ravno topli kmečki sobi Domačije Rus pri Lukovici v Ljubljani začeli s pripravami na citrarski seminar. Uглаševanje in ogrevanje ni trajalo dolgo in že smo začeli s preigravanjem, oziroma ponovitvijo in obnovitvijo že znanih skladb s poletnega druženja v Velbani Gorci: Moj rodni kraj, Amazing grace, Eno rož'co ljubim in Mamica je kakor zarja.

Po kratki pavzi in dobri kavici z rogljičkom smo nadaljevali z novim programom; preigrali smo nekaj ljudskih skladb iz Plahutnikove zbirke ljudskih skladb za dunajsko uglasitev, ki je pri Citrarskem društvu Slovenije izšla lansko leto. Ob gorenjskem ljudskem plesu Poglejte moža smo tudi zaplesali. Zaradi prostorske stiske in pomanjkanja plesalcev si je plesni del lahko privoščil le po en plesni par. Ob skladbah smo tudi zapeli. Po obilnem kmečkem kosilu smo se predstavili naši gostiteljici s celotnim programom in jo raznežili z nežnim zvokom

citer. Navdušenja ni mogla skriti in tako nas je spodbudila v še nadaljnje delo.

Na to enodnevno izobraževanje smo prišli iz raznih krajev Slovenije. Med nami je bilo tudi vseh osem citrark Univerze za tretje življenjsko obdobje iz Velenja, ki tvorijo stalni in največji del slušateljev tovrstnih seminarjev.

Jasmina Levičar,
vodja seminarja

CITRARSKO DRUŠTVO SLOVENIJE

125 LET DELOVANJA CITRARSKEGA ORKESTRA REGENSBURG

Lani oktobra je Citrarski orkester Regensburg praznoval 125. obletnico delovanja. Zvrstili so se trije dnevi slavlja, kjer seveda ni manjkalo citer.

Od 23. do 25. oktobra so bili vsak dan citrarski koncerti. V soboto, 24. 10., se je predstavil njihov citrarski orkester z gosti: Wilfried Scharf, Monika Nordhoff, Trio Collegio. Citre so zveneale dobri dve uri in pol. V nedeljo pa je bil v prelepi dvorani v mestni hiši koncert, kjer so se izvajale različne zvrsti; jazz izpod prstov Haraldja Oberlechnerja, citrarska romantika na način citrarskega virtuozja Christopha Schwarzerja, Duo Saitenspiel (Eva Maria Ruidisch in Werner Marzahn) nam je postregel s staro, sodobno in ljudsko glasbo; Cvetje v jeseni Urbana Kodra, venček melodij Mihe Dovžana in Venček slovenskih dekliških pa sva predstavila avtorica članka (citre) in Peter Napret (violina). V okviru slavlja 125. obletnice kluba je bila tudi razstava izdelovalcev citer, notne literature in plošč.

Mogoče je prav, da na kratko predstavim zgodovino in delovanje Citrarskega kluba Regensburg. Ustanovljen je bil 1. decembra 1884 in je na začetku štel le štiri člane: Franza Edenharterja, Antona Edenharterja, Josefa Augenthalerja in Fritza Schnee-a. Samo štiri leta kasneje je imel klub že 47 članov. Zanimivo

je, da so bili prvih nekaj desetletij lahko člani samo citrarji, torej moški. V času 1. svetovne vojne so koncertirali po vojaških bolnišnicah in tako dajali spodbudo bolnikom. Klub je bil zelo uspešen od leta 1921 do leta 1961. Takrat je deloval pod vodstvom Ludwiga Huberja, ki je ime citrarskega kluba ponesel tudi izven mej Bavarske. V času 2. svetovne vojne so zopet nastopali po vojaških bolnišnicah in tako nadaljevali svoje poslanstvo iz 1. svetovne vojne. Delovanja kluba je bilo leta 1945 prepovedano in omejeno samo na bolnišnice, po treh letih pa je zopet pridobil licenco za nadaljevanje svojega dela. V naslednjih letih je bil član tudi Rudi Knabl, ki je bil leta 1956 proglašen za častnega člana. Citrarski klub je doživel razcvet in naslednje desetletje je bilo v znamenju razprodanih koncertov.

Citrarski klub je vse do danes prirejal seminarje, koncerte in ohranjal svojo tradicijo. Danes šteje 90 članov in je sestavljen iz različnih zasedb: citrarskega orkestra (Kluborchester) in skupine starejših citrarjev (Seniorengruppe), jubilejnega ansambla (Jubiläumsensemble) ter mladinske skupine (Jugendgruppe). Tudi v Sloveniji so že nastopili in sicer v Dornberku, Ljubljani in Kamniku. Sodelovali so s slovenskimi citrarji: Ireno Zdolšek, Tomažem Plahutnikom, Petrom Napretom, Janjo Brlec in Slovenskim citrarskem kvartetom.

Želim, da bi Citrarski klub Regensburg še dolgo deloval in da mu ne uide pompozno praznovanje okrogle obletnice ob 200. rojstnem dnevu. Za uspešno delovanje v prihodnosti bi bilo dobro širiti obzorja in ne samo slediti stari tradiciji; usmeriti se tudi v spoznavanje novih razsežnosti v razvoju citer, tehniki igranja, sprejeti medse mlajše citrarje in podobno, kar bi klubu prineslo novo svežino.

Janja Brlec

Janja Brlec in Peter Napret pred gostovanjem v Regensburgu.

SLOVENSKI CITRARSKI KVARTET – 10 LET

9. maja je minilo deset let od prvega nastopa Slovenskega citrarskega kvarteta (SCK). Ker nismo imeli posebnega koncerta ob tem jubileju, naj bo tej obletnici namenjen sledeč zapis.

Zametek SCK-ja se je »zarisak« na enem izmed srečanju učiteljev citer v planinski koči na Homu nad Grižami. Da nismo samo debatirali, sem na srečanje prinesel nekaj not, prirejenih za več instrumentov, in povabil kolegice in kolege citrarje, da prinesejo s seboj svoje instrumente. Kolikor se spomnim, sem sam takrat imel s seboj tudi stare, obnovljene altovske citre Antona Kienidla. Pri igranju smo bili takrat najbolj zavzeti Tomaž Plahutnik, Helena Letnar (zdaj Hartman), Anita Strgar (zdaj Veršec) in jaz. Mislim, da smo takrat igrali mojo priredbo Slakove Po dekle in nekaj skladb iz zbirke za kvartet založbe Psalteria Verlag.

Marjan Marinšek je bil navdušen nad našim muziciranjem in nas je že kar »naročil« za nastop na Prešmentanih citrah 2000. No, seveda smo takrat na Homu igrali praktično »a vista« (tj. prvič), a nekaj dni kasneje me je poklicala Dubravka Štojs iz Cankarjevega doma in povprašala, če lahko pripravim kakšno zanimivo citrarsko točko za 9. maj, ko v Ljubljani ob Dnevu zmage podeljujejo mestne nagrade. Jaz ne bi bil jaz, če ne bi kar obljubil, da bom nekaj »zrihtak« in že začel klicati prej omenjene citrarje, če so za akcijo. Tomaž in Anita sta bila takoj za, Helena pa se je branila in predlagala, da namesto nje igra v sestavu njena najperspektivnejša učenka, takrat še srednješolka, Irena Zdolšek.

Kmalu smo imeli prvo vajo doma pri mojih starših v Sedražu nad Laškim. Sam sem se na vajo intenzivno pripravljaj, saj sem pisal svojo prvo priredbo za citrarski kvartet z različno uglašeni citrami (kvintne, diskantne, altovske in basovske citre). To je bila pesem Iz stolpa sem Gustava Ipavca, ki sem jo imel sicer narejeno že za citre solo. Priredbo sem malo zakompliciral, napra-

vil uvod, medigro in zaključek, tako, da je nastalo malo daljše delo, ki sem ga naslovil Fantazija na temo Gustava Ipavca. Delo s posameznimi parti sem prinesel na prvo vajo, ki je bila že čisto resna, saj smo imeli kmalu nastop na Ljubljanskem gradu. Izmislili smo si še ime in zasedba je bila rojena. Prvi nastop je bil mogoče malce boječ, saj smo igrali visokim gostom, v prvi vrsti so sedeli ljubljanska županja Vika Potočnik, predsednik Kučan in nagrajenci, med njimi tudi znan zborovski dirigent Andraž Hauptman. Spomnim se, da so z nami v programu nastopili tudi »bolj resni« glasbeniki – Trio Luwigana.

SCK v minulih desetih letih ni bil nikoli kaj prida ambiciozen. Marsikakšen glasbeni sestav v desetih letih delovanja ustvari veliko več in postane bolj prepoznaven. Našemu sestavu prvenstveno pravzaprav ne gre za neko veliko slavo. Navsezadnje smo vsi člani kvarteta učitelji, zasedeni vsak s svojimi obveznostmi, z delom v kvartetu pa nam je dano spoznavati literaturo, napisano za ta sestav. Predvsem midva s Tomažem sva se lahko marsikaj naučila glede pisanja priredb. Posebno dimenzijo kvartetu daje najmlajša članica kvarteta, naša prva diplomantka Irena Zdolšek, s katero se ostali člani kvarteta ne moremo povsem enakovredno kosati. Tudi sicer smo si med seboj zelo različni, tako po načinu igranja, karakterju in še marsičem. Skupno nam je to, da želimo dobro odigrati in ob tem tudi uživati.

Peter Napret, Irena Zdolšek, Tomaž Plahutnik, Anita Veršec, Foto: M. Zdolšek

Vaje SCK-ja niso ravno pogosto, tako kot tudi nastopi ne. Na tem mestu bi se rad zahvalil našemu neuradnemu menedžerju gospodu Jožetu Groblerju, ki nas velikokrat povabi na koncerte, ki jih prireja v okviru festivala »Poletje v Laporju«. Ker omenjeni festival gostuje na različnih lokacijah po Štajerski, smo spoznali akustiko že v marsikateri cerkvi od Laporja, Studenic, Kidričevega, Črešnjevca, do pohorskih Treh kraljev, Bolfenka itd. Nekajkrat smo gostovali tudi v tujini (Avstrija, Nemčija, Belgija).

Povprečno imamo pet ali šest nastopov letno, kljub temu pa imamo v repertoarju kar precej skladb. Zelo modernih se ne lotevamo, pa tudi pretežkih ne, ker nam je pomembno tudi, da lahko notni zapis korektno odigramo, saj se zavedamo, da smo glede naših izvajalskih sposobnosti omejeni. Kljub temu smo v desetih letih uspeli posneti dve zgoščenci. Če bomo pridni, se utegne zgoditi, da bo do letošnjega decembra na voljo še tretja, tokrat z božičnimi melodijami.

Lansko leto je bilo kljub ne ravno rekordnemu številu koncertov zelo razgibano. Za nekaj koncertov smo imeli v sestavu zamenjavo: ker je Anita Veršec postala drugič mamica, je njen part izvrstno odigrala Janja Brlec. Tako smo avgusta nastopili v okviru festivala Noči v Stari Ljubljani v atriju Mestnega muzeja, v začetku decembra pa s povsem novim programom v okviru cikla koncertov Zima v Stari Ljubljani - Božič s citrami. Oba koncerta je posnela nacionalna televizija in ju že predvajala. Kogar posnetki zanimajo, jih lahko najde na internetni strani RTV Slovenija. Zanimiva izkušnja pa je bilo tudi snemanje mladinske izobraževalne oddaje Muzikajeto, s čimer smo tudi naključnemu gledalcu, ki si predstavlja citre le kot ljudske in tiste iz Cvetja v jeseni, pokazali, da citre niso le to, ampak še mnogo več.

Upam, da z našim nastopanjem uživljamo citrarsko dogajanje v Sloveniji ter da poleg nas, ki uživamo v skupni igri, uživata tudi poslušalci.

Peter Napret

CITRE NEKOČ IN DANES

V petek, 23. aprila 2010, so v Glasbeni šoli Sevnica pripravili zanimiv koncert. Skozi zgodovino in razvoj citer in citranja nas je popeljala Jasmina Levičar s svojimi učenci in gosti.

Domači citrarji so se predstavili kot solisti in v komornih sestavih, citrarskih in mešanih, kjer so citre zvenele skupaj s kitaro, kljunastimi flavtami in glasom.

Prijetno je bilo prisluhniti gostom. Komaj štiriletna Julija Knez iz Radeč je zaigrala na otroške citre. Gospod Marjan Beton (Kranj) je predstavil mandolinske citre. Na njih je zaigral in zraven zapel, ob tem pa animiral tudi publiko. Gospod Jože Holcman je opisal svojo pot izdelovalca citer, postopek izdelave in program njegove delavnice. Duška Stopar, bivša učenka sevnške glasbene šole, ki svojo glasbeno izobraževanje nadaljuje pod okriljem prof. Petra Napreta, pa je z raznovrstnim programom, od stare glasbe 16. stoletja, slovenskih ljudskih do del sodobnih avtorjev, sklenila poldrugo uro dolg citrarski večer.

Nevenka Kovačič

Foto: B. Vovčko

CD PETRE GRABROVEC

Petra Grabrovec, nagrajenka citrarskega tekmovanja v oddaji V dobri družbi na televiziji Maribor leta 2009, je posnela ploščo, kar je bila obljubljena nagrada.

Z ovitka plošče se nam smehlja prikupna svetlolaska, naslov plošče pa je povzet po naslovu prve skladbe: Babičine citre, avtorjev Jožeta Galiča in Jožeta Burnika. Na plošči so posnetki še devetih skladb, večinoma znanih narodnozabavnih viž (B. Klavžar, K. Gradišnik, M. Dovžan, J. Burnik, J. Galič). Pri štirih skladbah citre spremljata kitara in kontrabas, pri dveh Petra tudi zapoje. Tri slovenske narodne, v priredbi Tomaža Plahutnika, so izvajane solistično, dve skladbi pa sta posneti v obliki videospota. Plošča je izšla pod okriljem založbe Zlati zvoki.

Petra je dijakinja 2. letnika ekonomske gimnazije na Ptujju. Citre igra od 9. leta, predlani je z absolventskim koncertom zaključila šolanje pri Citi Galič, prof., in se vpisala k pouku solo petja v glasbeno šolo Decima na Ptujju. Nastopa

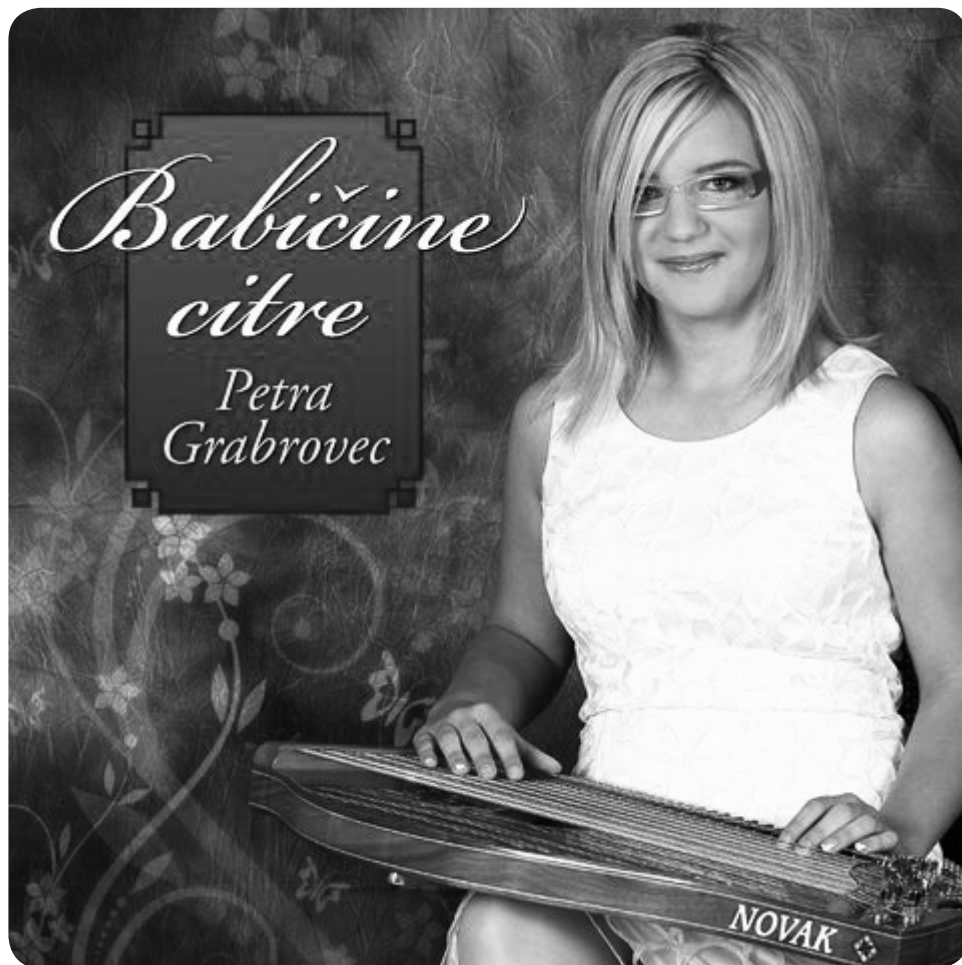
v svojem kraju (Podlehnik) in v okolici Ptujja. Gostovala je že na Hrvaškem, Madžarskem in letos tudi na Finskem. 25. junija ob 20. uri bo v Minoritskem samostanu na Ptujju njen samostojni koncert ob predstavitvi plošče.

Ker sem sam mentor nekaterim konkurentkam in edinemu konkurentu (Erazmu Rajnarju) na tekmovanju, ne bom komentiral vsebine in izvedbe. Kot vsako tekmovanje je bilo tudi to razočaranje za marsikatero citrarko in seveda veselje za tiste izbranke, ki so se prebile v »super finale« ter na koncu zmagoslavje za Petro Grabrovec. Izpostaviti se ocenjevalcem v strokovni komisiji ali pa publiki pred TV zasloni sta dve povsem različni zgodbi. Tako je bilo mogoče, da je bila marsikatera izmed citrark z več visokimi nagradami z državnih in tudi mednarodnih tekmovanj na koncu razočarana. A tu se glasovanju gledalcev izpostavita dva principa igranja citer, različne glasbene zvrsti, pristopi poučevanja, različna estetika citrarskega zvona ...

Menim, da je prav, da se s citrami pojavljamo na vseh možnih scenah ter da citram dajemo priložnost, da zazvenijo v kar največ oddajah. Kdo »zmaga« v takšnem ljudskem »televotingu«, ni tako pomembno, a za nekoga, ki se želi prebiti na sceno, zmaga in nagrada (snemanje CD plošče) zelo prav pride.

Tokrat je prav prišla Petri Grabrovec, ob naslednji priložnosti morebiti komu drugemu, saj nam odličnih citrarjev ne manjka. Upam le, da se bo v bodoče poleg Erazma opogumil še kakšen skriti citrar.

Peter Napret

LE KAJ SE SKRIVA ZA TISTIMI VRATI?

Za velikimi so še ena vrata.
Za še enimi vrati so še ena vrata. Manjša.
Za manjšimi vrati so še ena vrata. Še manjša.

Za temi malimi vrati so svoje znanje v poslušanje predstavila velika dekleta, učenke citrarskega oddelka GŠ Sevnica, kjer jim svoje znanje posreduje in jih usmerja Jasmina Levičar.

Prvič sta skozi velika vrata nastopanja uspešno stopili Ana Revinšek in Anja Žvegljč, ki sta citrarsko igro začeli spoznavati septembra. In le slaba dva meseca sta potrebovali, da sta osvojili prve tone in staršem ter ostalim poslušalcem v dvorani glasbene šole predstavili Čukovo ženitev in potrdili, da je lepo na deželi. Pohvaliti velja, da sta obe izvedli nastop brez notnega črtovja pred seboj. Ravno tako sta brez notnega črtovja nadaljevali Špela Krnc in Urška Simončič (2. razred), ki sta že bolj spretni s sprehajanjem prstov med strunami, a bi kanček odločnosti več dodal končno piko na i.

Poznavanje dvorane in pretekle izkušnje so najboljše izkoristile učenke šestega razreda: Anja

Drstvenšek, Eva Metelko in Nina Mikolič, ki so se sorazmerno s trajanjem šolanja predstavile v večih kombinacijah in sicer solo, duo, kombinacija s kitaro, kljunasto flavto, klarinetom, za konec pa tudi kot trio in spremljanje petja. Čeprav so z eno roko že odpirale vrata počitnicam, so vseeno zbrale dovolj koncentracije in želje po igranju, da so razjasnile sivo in turobno sobotno jutro z različnimi kompozicijami: predstavile so nekaj iz zakladnice slovenske ljudske pesmi in tudi drugih narodov, preko bluesa do zabavne glasbe.

Vsem učenkam in tudi njihovi učiteljici čestitke za prijeten nastop, hkrati pa imejte v mislih, da citre nikoli niso preglasne. Le odločno in z veliko veselja izvajajte nežne, a hkrati mogočne zvone citer!

Duška Stopar

Kaj pa se skriva za vrati vaše glasbene šole?

LE ENA STRUNA JE POTREBNA ...

Vse se je začelo, ko so me sprejeli v glasbeno šolo Grosuplje. Dodelili so mi učiteljico Cito Galič, ki poučuje citre.

Na začetku sem rada igrala, a ker nisem takoj znala zaigrati novih pesmi, sem se kmalu naveličala. Potem se mi je strgala še struna. Povedala sem učiteljici in mi jo je zamenjala. Takoj, ko sem prišla domov, sem šla vadit, saj mi je bila nova struna, ki se je tako lepo svetila, zelo všeč. Mislila sem si: »Kaj, če bi moje citre oživele!« In res, citre so oživele. Začele so igrati katerokoli melodijo sem si zaželela. Melodija je bila lahko ljudska, klasična, romantična, sodobna ... Vse sem znala!

Poklicala sem sestrico in ji rekla, naj si izbere pesem, da ji zaigram. Bila je navdušena. Pogledala me je in poklicala še starše. Moje citre so igrale vse pesmi, ki so si jih zaželeli.

Na naslednjih vajah je bila Cita prav tako presenečena. Vse, kar sem se učila, je bilo brez napake, zato sem nastopila tudi v glasbeni šoli,

kjer so ravno imeli nastop. Moj nastop je bil zaradi čarobnih citer seveda odličen. Vsi so me občudovali in ploskali: »Bravo, Manca!«

Vsega tega bi bila vesela tudi jaz. Ko bi le dlje trajalo in se ne bi vse dogajalo le v deželi vil in škratov.

Manca Kastelic, 5. razred

Fina sirkova metlica za čiščenje ubiralke iz sredine 19. stol.,
foto: I. Zupanc

CITRE V APAČAH

Pred meseci se nam je oglasila citrarka Marjetka Cunk iz Žepovcev, občina Apače v Pomurju. Napisala nam je, da se pri njej uči citranja na dunajsko uglasitev večje število starejših, tudi takšnih, ki so bili pred tem samouki. Gospa Marjetka je sicer članica skupine ljudskih pevk, katere spremlja na citrah, ima pa tudi podjetje, v katerem poleg raznih poslovnih in športnih dejavnosti poučuje citre.

Citre poučuje v obliki tečaja po notah ali tudi brez njih. Poslala nam je tudi nekaj primerov tabulturnega zapisa melodije, za katerega sama pravi, da si ga je »sposodila« od kitaristov. Tabulature so posebni dodatni »notni sistem«, ki ustreza številu in uglasitvi melodijskih strun na ubiralki citer, številke na njem pa ustrezajo polju na ubiralki. Pravi, da se velikokrat zgodi, da se kdo na vajah nekaj nauči, pa pride domov, ne pozna not in ne ve več, kje je kaj igral. Tabulature so pripomoček predvsem udeležencem njenih citrarskih tečajev, ki igrajo brez not. Včasih tabulaturam dodajo ritmične vrednosti (primer Svetlo sonce), sicer pa znajo pesem potem, ko imajo skladbo enkrat »v ušesu«, zaigrati tudi brez njih.

Prispevek nam je poslala kot idejo, da mogoče kdo ta sistem uporabi pri poučevanju tistih, ki imajo težave z notami.

uredništvo

citre Holcman

KO SVETLO SONCE GRE ZA GORO SPAT

Prir. za citre: Cunk Marjetka, dunajska uglasitev

Lento $\text{♩} = 60$
 ♩

G D G

Ko sve-tlo son-ce gre za go-ro spat, po-si-lja zad-nji nam po-zdrav go-rak. Ko-
 Ta-krat je ma-min sin-ko že zas-pal, saj bil pre-dolg pre-dol-gi je ta dan. In
 V ču-nam go-bu ma-ma mir-no spi, le ble-da ho-ra ji vpo-sin-ko zras-tel šel v A-
 Je od ta-krat ni- ni lo mno-go let, ko sin-ko zras-tel šel v Sr-ni svet. Od

D C D G

zve-zke spet na ne-bu za- za- ne, se lu-čke v oknu za- ble-šče. Ma-ti daj za-
 pre-dav-ma-ki pos-ta- lji zas-pi, ota-ti- ho, ti- ho vnoč ih-ti-
 ma-min sin-ko pa na glob-klé-č, in ti-ko, ti- ho vnoč ih-ti-
 ta-krat ma-ti več ne po-je mu, da bi za-san-jal vslad-kem snu.
let ring

D G *D.S. al Coda*

poj mi le en-krat po-smi-co, ma-ti, da za-san-jal bo-dem bolj slad-ko.
let ring

D

Ma-ti, če na-di-me-ne ti joka-la si le-daj, ma-ti,
let ring

G

vni-slah mi po-za-bi vse na-zaj, Ma-ti, če vaj sin-ka svo-je-
let ring

C G D G

ga skr-b-no, da za-san-jal bo-de b-olj slad-ko.
let ring

SANJE STRUN

Sanje strun ali Koncertni muzej starih dunajskih citer od sredine 19. do začetka 20. stoletja.

Kogar zares zanimajo citre, njihova izdelava, citrarska literatura in potovanje po času izpred 100 in več let, naj se le odpravi v ta muzej, ki domuje v bližini Šentjurja pri Celju. To seveda ni muzej, kakršnih smo vajeni v velikih mestih, kjer se stoji v vrsti za vstopnico in se potem ves živčen prerivaš med japonskimi turisti s fotoaparati. To je muzej, za katerega si moraš vzeti čas, tako kot si zate vzame čas njegov lastnik, vodič, kustos, citrar in še kaj v eni osebi.

V ta muzej, urejen v lični hišici, kjer prebiva glasbena muza, se ne vali množica nadležnih turistov, saj sprejme naenkrat največ dva obisko-

valca in ni komercialno orientiran.

Vnašanje in uporaba fotoaparátov, mobilnih telefonov, snemalnikov in drugih avdio vizualnih naprav za motenje sebe in drugih v muzeju ni zaželeno. Na pot v 19. stoletje se moramo odpraviti peš. Če vas zanima še več in si želite na to »potovanje«, pokličite na mobilni telefon 031 441 647 (profesor Ivan Zupanc) in se dogovorite za obisk.

Le še majhen namig: s seboj vzemite svoj naprstnik, mogoče boste lahko tudi zaigrali na katere od starih dunajskih citer.

Peter Napret

»Citer klub« Planinski odmev (Libenau, 1896). Izdelovalci, klubi in učitelji citer so nekoč imeli svoje žige in grbe.

Na Moravskem je po letu 1876 izhajal periodični snopič Mali prijatelj za »diletante in začetnike«

KOLEDAR CITRARSKIH PRIREDITEV

Napoved citrarskih dogodkov:

- 26. junij 2010 ob 20. uri, Minoritski samostan na Ptuju, koncert Petre Grabrovec, promocija zgoščenke
- 28. junij 2010 ob 20. uri, Sv. Jožef nad Celjem, koncert udeležencev 10. citrarskega seminarja v Celju (info: 031 375 567)
- 29. junij 2010 ob 20. uri, Sv. Jožef nad Celjem, koncert učiteljev 10. citrarskega seminarja v Celju (ves čas seminarja, vabljeni tudi pasivni udeleženci)
- 30. junij 2010 ob 18. uri, Sv. Jožef nad Celjem, zaključni koncert 10. citrarskega seminarja v Celju (v času seminarja bosta razstavljala dva izdelovalca citer)
- 23. julij 2010 ob 20. uri, Ribniški grad, Ribnica, koncert Slovenskega citrarskega kvarteta v okviru festivala Imago Sloveniae Poletje 2010
- 7. avgust 2010 od 13. ure dalje, 20. POPOLDNE OB CITRAH na Kopitniku, organizator Planinsko društvo Rimske Toplice, informacije: 041 721 109
- 7. avgust 2010 ob 20. uri, Vipava, Trg Pavla Rušta, koncert Slovenskega citrarskega kvarteta v okviru festivala Imago Sloveniae Poletje 2010
- 1. september 2010 ob 20. uri, Velenje, FESTIVAL PREŠMENTANE CITRE, Velenjski grad, koncert citrarske skupine Marjanke z gosti
- 2. september 2010 ob 20. uri, Velenje, FESTIVAL PREŠMENTANE CITRE, Velenjski grad, koncert citrarke Janje Brlec
- 3. september 2010 ob 20. uri, Velenje, FESTIVAL PREŠMENTANE CITRE, Dom kulture, tradicionalno srečanje citrarjev »22. prešmentane citre«
- oktober 2010, ZLATE CITRE v Grižah, celodnevna vaja in koncert Slovenskega citrarskega orkestra, točen datum bo določen kasneje, informacije za notno gradivo itd. na e-naslovu: peter.napret@gmail.com oz. tel.: 041 721 109
- januar 2011, 12. državno tekmovanje slovenskih citrarjev – komorne skupine, točen datum bo znan septembra, ko bo izšel tudi razpis (spremljajte internetno stran www.citre-drustvo.si)

NAPOVEDI SO OKVIRNE. V PRIMERU SPREMEMB BODO LE-TE OBJAVLJENE V MEDIJIH IN NA SPLETNI STRANI CITRARSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE (www.citre-drustvo.si).

Lesena prijemalka za vrtenje koščenenih gumbov melodijskih citer, okrog leta 1870, foto: I. Zupanc

Stare glasbene vilice in lesen kolot za melodijsko D struno, oboje izpred leta 1885, foto: I. Zupanc